2026D06699 Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 februari 2026

Tijdens de eerste termijn van de begrotingsbehandeling KGG en KF van het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) hebben de leden van de Kamer vragen gesteld. Bijgevoegd vindt de Kamer de antwoorden op een deel van de vragen. De overige vragen zullen in de eerste termijn van het kabinet mondeling beantwoord worden.

De minister van Klimaat en Groene Groei,
S.T.M. Hermans

Antwoorden op de vragen gesteld door de D66-fractie

1
Hoe kijkt de minister naar de consequenties van het ontbreken van 100% eindejaarsmarge op overgehevelde Klimaat- en energiefondsmiddelen gedurende de afgelopen jaren?

Antwoord
Het kabinet is van mening dat Klimaat- en energiefondsmiddelen besteed moeten worden aan klimaat- en energiedoeleinden. In de Tijdelijke wet Klimaat- en energiefonds staat: *Bijdragen [als bedoeld in het eerste lid] die niet zijn besteed, komen [als bijdrage als bedoeld in artikel 5, aanhef en onderdeel b,] ten bate van het fonds. Onze Minister beslist gezamenlijk met Onze Minister die het aangaat over het overhevelen van de desbetreffende bijdragen naar het fonds*.

Tegelijkertijd heeft het kabinet de afgelopen jaren geleerd dat het van belang is dat uitgaven realistisch worden geraamd. Dit voorkomt onnodige onderuitputting. Het kabinet heeft mede daarom in de Ministerraad van 5 juli 2024 de begrotingsregels rond uitgavenfondsen herzien, waardoor fondsmiddelen op een departementale begroting onder de reguliere 1%-eindejaarsmarge vallen. Als de onderuitputting na Miljoenennota groter is dan 1% (van de departementale begroting), vloeien de middelen bij Najaarsnota in principe naar de generale middelen (Rijksbrede onderuitputting). Deze middelen verliezen daarmee het Klimaat- en energiefondslabel en worden dus niet meer geoormerkt voor de klimaat- en energie-doelstellingen.

Het is mogelijk om gedurende het lopende jaar tot en met de Miljoenennota Klimaat- en energiefondsmiddelen die op een departementale begroting niet tot besteding komen, terug te boeken naar het Klimaat- en energiefonds, met 100% eindejaarsmarge. Deze middelen blijven binnen het fonds behouden voor klimaat- en energie-uitgaven. Afgelopen jaar konden departementen in het voorjaar hun ramingen aanpassen om deze in lijn te brengen met de meest recente prognoses. Afgelopen zomer was tot en met de Miljoenennota nog gelegenheid om Klimaat- en energiefondsmiddelen, waarvoor toen al onderuitputting voorzien was, terug te boeken naar het Klimaat- en energiefonds. Deze middelen blijven dan binnen het fonds behouden voor klimaat- en energie-uitgaven in toekomstige rondes. Ze vloeien daarvoor terug in de vrije ruimte van het Klimaat- en energiefondsperceel waar ze vandaan komen. Departementen kunnen hiervoor een nieuwe aanvraag doen in een volgende Klimaat- en energiefondsronde. Bij positieve beoordeling kan het budget weer aangevuld worden.

Bij de Slotwet wordt de definitieve onderuitputting over 2025 inzichtelijk gemaakt. Hiervoor gelden dezelfde begrotingsregels als bij de Najaarsnota en middelen die hier onbenut blijven, zullen daarom terugvloeien naar de generale middelen.

2
Is de minister het eens dat de veiligheidsrisico's van klimaatverandering goed in beeld moeten zijn? Is het een idee om een jaarlijkse grootschalige briefing op te zetten met een rol voor experts van defensie en de veiligheidsdiensten?

Antwoord

Het kabinet is bekend met het rapport van de Britse inlichtingendienst. Klimaatverandering heeft directe impact op onze veiligheid, gezondheid en stabiliteit, bijvoorbeeld door extremere weersomstandigheden, stijgende zeespiegels, druk op onze infrastructuur en het verlies van ecosystemen. Daarom is het ook van belang de veiligheidsrisico's van klimaatverandering voor Nederland goed in de gaten te houden.

Het Analistennetwerk Nationale Veiligheid (ANV) heeft in opdracht van de NCTV onder meer de gevolgen van klimaatverandering voor de nationale veiligheid geanalyseerd in de Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid 2022 en Trendanalyse Nationale Veiligheid 2024. Hierdoor wordt het kabinet reeds op de hoogte gehouden van deze risico's. Bij de publicatie van deze analyses wordt ook altijd een beleidsreactie gegeven.

De ministers van Justitie en Veiligheid, Defensie, Infrastructuur en Waterstaat, Landbouw Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en Klimaat en Groene Groei werken momenteel aan de beantwoording van schriftelijke Kamervragen van het lid Oosterhout en verzoek om een Commissiebrief van het lid Dassen waarin nog dieper wordt ingegaan op de dreigingsanalyse voor Nederland.

De beoordeling of het meerwaarde kan hebben een klimaatveiligheidsbriefing te organiseren, naast het opstellen van de bestaande analyses, is aan (het veiligheidsbeleid van) het volgende kabinet.

3
De diepe ondergrond is cruciaal voor een succesvolle energietransitie. Lege zoutcavernes kunnen we benutten voor waterstof en daarmee voor de flexibiliteit en betrouwbaarheid van ons energiesysteem. Daar dreigt het nu mis te gaan. Nobian heeft besloten de investeringen stop te zetten omdat de provincie Groningen een zaak heeft aangespannen tegen de zoutwinning bij Heiligerlee en Zuidwending. Hiermee komen de klimaatambities direct onder druk te staan. Hoe kijkt de minister naar deze situatie? Heeft er voldoende afstemming met de provincie plaatsgevonden en vooral hoe zorgt zij ervoor dat deze impasse wordt doorbroken, zodat waterstofopslag niet opnieuw strandt op bestuurlijke stilstand?

Antwoord
Het kabinet kijkt met zorg naar de situatie. Ondanks intensieve afstemming en het betrekken van zienswijzen van provincie en gemeenten heeft de provincie beroep ingesteld tegen de zoutwinning bij Heiligerlee en Zuidwending. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit van de zoutwinning en daarmee ook voor de chemieketen en chloorcluster in Rotterdam en de ontwikkeling van waterstofopslag. Die is cruciaal voor de energietransitie. Daarnaast kan het ook gevolgen hebben voor de verduurzaming van het bedrijf in kwestie.

Het staat eenieder vrij om een beroep in te stellen, dus ook een provincie. Zolang de beroepsprocedure loopt, bestaat er echter onzekerheid over de continuïteit van de zoutwinning. Vanwege de bedrijfsrisico's ziet Nobian nu geen kans om deze grote investeringen te doen. Dat heeft consequenties voor de maatwerkafspraken: CO_2-winst en andere leefomgevingverbetering treden later op. Het kabinet betreurt dit omdat het gaat om belangrijke investeringen voor het klimaat, de regionale economie en de chemische sector in brede zin.

Het ministerie is in gesprek met de provincie over de beroepen. Het college van de Provinciale Staten Groningen heeft aangegeven dat zij zich de komende tijd gaan beraden. De vervolgstap is aan de

provincie. Het is aan hen om te bepalen hoe zij met het door hen ingestelde beroep willen omgaan en aan te geven wat zij daarbij nog nodig hebben aan informatie. Vanuit het ministerie is er uiteraard alle bereidheid om extra toelichting te geven op het besluit en de betrokkenheid van de provincie in het proces om te komen tot de uiteindelijke afsluitstrategie. Begin maart is daarover een vervolggesprek voorzien met de nieuwe gedeputeerde. Zo blijft het kabinet zich inzetten om de impasse te doorbreken en voortgang mogelijk te maken.

Antwoorden op de vragen gesteld door de VVD-fractie

4
Is de minister bereid om bij grote maatregelen standaard een uitvoerbaarheidstoets met bedrijfsleven en regio te doen? En kan de minister garanderen dat Europese afstemming leidend is bij de vormgeving van dit beleid?

Antwoord
Bij nieuw beleid - en de uitvoerbaarheid daarvan - wordt het bedrijfsleven standaard betrokken via bijvoorbeeld het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI). Daarin zijn de industrieclusters en regio's vertegenwoordigd. Via wetgevingsprocedures zoals een internetconsultatie wordt tevens geborgd dat alle partijen hun zienswijze in kunnen dienen bij nieuw beleid. Een aanvullende brede uitvoerbaarheidstoets zou daarnaast een extra beslag leggen op de menskracht en zorgt voor een langere doorlooptijd bij beleidsvorming. In het nieuwe coalitieakkoord is opgenomen dat nieuw beleid getoetst wordt aan het effect op het gelijk speelveld met omringende landen. Dat ligt in het verlengde van het beleid van dit kabinet – zoals de jaarlijkse Speelveldtoets - en kan aanvullend bijdragen aan gedegen beleidsvorming.

Wat betreft Europees beleid als basis heeft het kabinet de afgelopen periode belangrijke stappen gezet. Voor een effectief klimaat- en energiebeleid én behoud van een gelijk Europees speelveld, ligt het namelijk voor de hand om klimaat- en energiebeleid zo veel mogelijk op EU-niveau te voeren. Voor een geslaagde transitie dient er echter ook nationaal beleid gevoerd te worden, bijvoorbeeld voor realisatie van de randvoorwaarden of ondersteuning van specifieke projecten voor verduurzaming.

Antwoorden op de vragen gesteld door de PVV-fractie

5
Kan de minister aangeven hoeveel geld zij de afgelopen jaren tijdens haar ministerschap aan klimaat heeft uitgegeven en aangeven wat daarvan het klimaateffect is geweest?

Antwoord
In de Klimaat- en Energienota 2025[1] is in bijlage 1 een totaaloverzicht opgenomen van alle uitgaven van alle ministeries ten behoeve van het klimaatbeleid en de verduurzaming van de energievoorziening. Ook worden de relevante fiscale voordelen vermeld die onder de definitie van klimaatuitgaven vallen, hoewel dit feitelijk gezien geen uitgaven zijn maar gederfde inkomsten. Tot slot wordt ook een overzicht gegeven van de bijdragen van het Rijk aan de netbeheerders. Deze cijfers worden ook elk jaar opgenomen in de KGG-begroting en in het Jaarverslag.

Hieronder zijn de totale bedragen weergegeven van deze categorieën voor de jaren 2024 t/m 2026. Deze uitgaven en fiscale subsidies geven geen rekenschap van de economische en maatschappelijke baten die samengaan met het voeren van klimaat- en energiebeleid. Bijvoorbeeld economisch gewin door nieuwe, innovatieve en groene bedrijven, maar ook maatschappelijke baten door verbetering van luchtkwaliteit en de bijdrage aan onze strategische autonomie.

	2024	**2025**	**2026**
Totale uitgaven klimaatbeleid	5.382.928	8.081.598	14.721.616
Totale fiscale groene subsidies	1.796.213	1.734.942	1.472.781
Totale bijdrage netbeheerders	13.100.000	12.800.000	11.000.000

Het huidige kabinet heeft belangrijke stappen gezet op het klimaat- en energiebeleid. Zo liet de KEV2024 zien dat de broeikasgasuitstoot in 2030 in Nederland naar verwachting zou dalen met 45-52% ten opzichte van 1990. Het PBL verwacht in de KEV 2025 een CO_2-reductie van 46,8-54,5% in 2030. Daarnaast zal de komende jaren het aandeel hernieuwbare energie richting 2030 fors toenemen. Dit draagt bij aan onze strategische autonomie en onafhankelijkheid van andere landen.

6
Kan de minister een afstandsnorm voor windturbines invoeren van 10 kilometer en kunnen de windturbines waar omwonenden ziek van worden afgebroken worden?

Antwoord
Bij een afstandsnorm van 10 kilometer is de toekomstige realisatie van windturbines op land niet meer mogelijk, met grote gevolgen voor de realisatie van de woningbouwopgave, uitbereiding van bedrijventerreinen, en economische groei.

Daarnaast zijn er milieunormen voor het beschermen van de leefomgeving voor omwonenden, zoals geluid-, veiligheids- en slagschaduwnormen. Een afstandsnorm biedt geen aanvullende bescherming voor omwonenden t.a.v. milieunormen.

Met betrekking tot de gezondheidsaspecten houdt het RIVM in opdracht van het ministerie van KGG de internationale kennis actueel en het RIVM publiceert via het Expertisepunt Windenergie en Gezondheid elk kwartaal nieuwe wetenschappelijke inzichten. Momenteel voert het RIVM, in opdracht van IenW en KGG een gezondheidsonderzoek uit, waarbij de resultaten eind 2026 verwacht worden. Er is op dit moment geen aanleiding om windturbines af te breken.

7
Deze minister erkent dat problemen rond netcongestie "vooral worden veroorzaakt door de snelle toename van duurzaam opgewekte energie". Als die duurzame energie het probleem is, waarom gaat de minister daar dan mee door?

Antwoord

Netcongestie heeft een veelheid aan oorzaken, zoals pieken in de stroomvraag in de middag en de avond, lokale ontwikkeling van transportcapaciteit, en ook een mismatch van vraag, aanbod en transportcapaciteit. Stevige groei van hernieuwbaar aanbod is van cruciaal belang voor een energievoorziening in Nederland die duurzaam, betaalbaar en zeker is, en waarmee we ons minder afhankelijk maken van onbetrouwbare regimes. Daar moeten we dus mee doorgaan, maar het uitroltempo van het aanbod moet wel beter worden afgestemd op de vraagontwikkeling en de transportcapaciteit van de elektriciteitsinfrastructuur. Het kabinet gaat hier in het najaar op in bij de actualisatie van het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), waarin de koers richting een klimaatneutraal energiesysteem verder wordt aangescherpt op basis van de laatste inzichten.

8
Terwijl de huishoudens de hoofprijs voor hun energie betalen, worden ze ook nog eens opgeroepen om tussen 16-21u zo min mogelijk elektriciteit te verbruiken om netcongestie tegen te gaan. Door middel van de klimaatcampagne "zet ook de knop om". De oproep dus aan huishoudens om minder elektriciteit te verbruiken. Hoeveel effect heeft deze oproep tot dusverre gehad?

Antwoord
Het doel van de campagne is om mensen bewust te maken van het belang om piekmomenten te vermijden, vooruitlopend op de nieuwe nettarieven. Van iedere campagne wordt een effectmeting uitgevoerd. De campagne van deze winter is net afgelopen, waardoor de effectmeting nog niet beschikbaar is. De resultaten van de campagne van het voorjaar 2025 hebben laten zien dat de meerderheid van de Nederlanders bekend is met het piekmoment in stroomgebruik en dat zes op de tien Nederlanders bereid is om tijdens piekmomenten minder stroom te gebruiken.

9
Gaat met het nieuwe nettarief voor kleinverbruikers het tarief op dalmomenten omlaag zodat huishoudens die hun elektriciteitsverbruik daadwerkelijk verplaatsen worden beloond? Of gaat het tarief op piekmomenten omhoog, zodat huishoudens die hun energieverbruik niet willen of niet kunnen verplaatsen worden gestraft?

Antwoord
Het nieuwe nettarief voor kleinverbruikers gaat het verbruik buiten de piek belonen door een lager tarief op die momenten. Daartegenover staat dat het tarief binnen de piek hoger zal worden. Voor alle kleinverbruikers gezamenlijk leidt het nieuwe nettarief tot een demping van de totale netkosten, omdat door het verschuiven van het verbruik het net efficiënter benut zal worden. Voor individuele gebruikers geldt dat de rekening lager uitvalt als piekmomenten worden vermeden en dalmomenten benut. Daarom maken we mensen daar nu al bewust van met de campagne.

10
In de Telegraaf verscheen een bericht met zorgen over de krappe gasvoorraad en de energieprijs, en ook dat Duitsland zou azen op onze reserves. Gasopslagen zijn nog maar voor 19% gevuld en deze dalen verder. Gaat de minister ervoor zorgen dat Duitsland ons gas niet krijgt? Het kan immers toch niet zijn dat wij voor veel geld en moeite onze gasopslagen moeten vullen en vervolgens moeten exporteren?

Antwoord

Het is voor de beantwoording belangrijk om kort stil te staan bij de werking van de internationale gasmarkt. Nederland is als netto-importeur in de eerste plaats zelf afhankelijk van de internationale gasstromen op de interne gasmarkt. Ter illustratie: in gasjaar 2024/2025 is in Nederland totaal 445 TWh gas geïmporteerd (waarbij ongeveer de helft via pijpleidingen en de helft in de vorm van LNG) en 293 TWh doorgevoerd naar buurlanden (Duitsland, Verenigd Koninkrijk, België).

Daarbij geldt dat het gas in de gasopslagen niet in eigendom is van Nederland, maar van marktpartijen (leveranciers) dat dit gas vorige zomer hebben gekocht en opgeslagen om nu in het stookseizoen te voldoen aan hun leveringsverplichtingen aan afnemers. Dat kunnen afnemers zijn in Nederland of Duitsland. Andersom kunnen leveranciers met afnemers in Nederland ook gas opslaan in Duitsland.

Op grond van Europese wetgeving mogen lidstaten geen maatregelen nemen die de gasstromen binnen de interne markt beperken of de gasleveringszekerheid in een andere lidstaat in gevaar brengen. Ook moet de grensoverschrijdende toegang tot infrastructuur (zoals gasopslagen) gehandhaafd blijven.

Deze regels zorgen ervoor dat er voldoende gas naar Nederland kan stromen om te voorzien in de vraag van bedrijven en huishoudens. Zoals ook eerder uiteengezet zijn er momenteel geen zorgen over de leveringszekerheid van gas voor Nederland. Wel houdt het kabinet natuurlijk stevig vinger aan de pols.

11
Kan de minister reageren op de stelling van Gasunie dat elektriciteitscentrales vorig jaar 17% meer gas hebben verbruikt om de schommelingen in zonne- en windenergie op te vangen? Daarnaast lezen we dat de gasopslagen momenteel voor slechts 19,2% gevuld zijn en dat de voorraad gas dagelijks met zo'n 0,6% afneemt door "minder energie uit wind en zon". Klopt deze informatie?

Antwoord
De hoeveelheid zonne- en windenergie kan per periode verschillen. Gascentrales worden inderdaad ingezet om flexibel elektriciteit te kunnen produceren. Daarbij geldt dat het gas in de gasopslagen in eigendom is van marktpartijen die dit gas vorige zomer gekocht en opgeslagen hebben om nu in het stookseizoen te voldoen aan hun leveringsverplichtingen aan afnemers.

De inzet van de gasopslagen in de winter is normaal en conform de functie van gasopslagen om meer gas te leveren in de winter. Dezelfde ontwikkeling is zichtbaar in de gehele Europese Unie.

Bij het exacte moment waarop het gas in de winter door marktpartijen aan de gasopslagen wordt onttrokken, spelen meerdere factoren een rol. Belangrijk zijn hierin de gasprijs en de temperatuur, die van invloed is op de vraag. Voor de hoeveelheid gas die nodig is voor elektriciteitsproductie speelt ook de beschikbaarheid van alternatieven, zoals wind en zon, een rol, maar dit is niet één op één de enige bepalende factor voor de onttrekking uit de gasopslagen.

Een bijzondere omstandigheid dit jaar is de beëindiging van de operationele activiteiten van GasTerra. Hierdoor wordt voorzien dat de gasopslagen bij Norg en Grijpskerk door GasTerra uiterlijk per 1 april 2026 leeg zullen worden opgeleverd. Hierover heeft het kabinet de Kamer in september 2025 geïnformeerd.[1]

[1] Kamerstukken II, 2024/2025, 29023, nr. 594

Mede gelet op deze omstandigheid ligt de huidige vulgraad dit jaar in de lijn der verwachtingen. Op basis van de huidige inzichten en weersverwachtingen zijn er op dit moment geen zorgen ten aanzien van de leveringszekerheid. Het kabinet zal de situatie constant blijven monitoren.

Antwoorden op de vragen gesteld door de CDA-fractie

12
Wat gebeurt er met de regio's die qua netcongestie ‘op rood’ blijven staan? Welke afspraken zijn daarvoor gemaakt of te verwachten?

Antwoord
Het klopt dat de impact van de doorbraken uit het aansluitoffensief zal verschillen per gebied, omdat ook de uitgangssituatie niet overal gelijk is. Voor sommige regio’s geldt dat – mede met behulp van deze doorbraken – bestaande tekorten in de netcapaciteit eerst moeten worden ingelopen, voordat gevonden ruimte kan worden vergeven aan partijen op de wachtrij. Het kabinet zet daarom in op een specifieke aanpak per gebied waar tekorten zijn.

13
Is de minister het met ons eens dat meer regie nodig is, met nMIEK en pMIEK, op de investeringsplannen van de netbeheerders?

Antwoord
Met de versnellingsaanpak pakken we regie om tot een versnelde uitvoering te komen van 26 cruciale netcongestieverlichtende projecten uit het investeringsplan van TenneT. Deze projecten zijn als cluster toegevoegd aan het nationale MIEK.
Het opstellen van investeringsplannen zelf is een wettelijke taak van de netbeheerders. Mijn voorganger heeft in 2023 het prioriteringskader netuitbreidingen geïmplementeerd. Hierdoor zijn TenneT en regionale netbeheerders verplicht om provinciale en nationale MIEK projecten in hun investeringsplan op te nemen, omdat nut en noodzaak zijn aangetoond. Daarnaast moeten ze in hun werkwijze de MIEK-projecten prioriteit geven.

Het is aan de ACM om de investeringsplannen te toetsen aan de voorschriften in de energiewet. In 2024 heeft de ACM de netbeheerders opgeroepen om de doorwerking van het MIEK in het investeringsplan transparanter te maken. Dit voorjaar komt de ACM met haar bevindingen die het kabinet zo snel mogelijk met de Kamer zal delen.

14
Hoe denkt de minister over ruimte in de SDE++ voor nieuwe schone technologieën en innovatie?

Antwoord
De SDE++ is een cruciale regeling voor het behalen van de energie- en klimaatdoelen en heeft de nadruk op de uitrol van voornamelijk bewezen technieken. Voor innovatievere technieken zijn er andere regelingen, zoals de DEI+ en de MOOI. Het is belangrijk dat er een samenhang bestaat tussen uitrol en innovatie. Goede voorbeelden hiervan zijn de afvang en het gebruik van CO_2 (CCU) en vergassing. Deze technieken zijn zowel in de DEI+ als in de SDE++ opgenomen, afhankelijk van de precieze technische toepassing en de mate van volwassenheid. Zodoende wordt de brug tussen innovatieve technieken en uitrol van bewezen technieken gemaakt.

15

Kan de minister reageren op het voorstel van het CDA om voor de infrastructuur die nodig is voor negatieve emissies één van de kolencentrales die in 2030 geen kolen meer mogen verbranden te gebruiken?

Antwoord
Het kabinet erkent het belang van negatieve emissies, zogeheten koolstofverwijdering, voor het halen van de klimaatdoelen. Koolstofverwijdering bij voormalige kolencentrales (BECCS) kan, mits goed ingepast en met strikte duurzaamheidscriteria, een bijdrage leveren aan het Nederlandse energiesysteem en aan koolstofverwijdering. Op dit moment kan BECCS tot 100 MW subsidie aanvragen via de SDE++. Door deze cap komen grote biomassa-energiecentrales, zoals de (voormalig) kolencentrales, boven dit volume en daarmee niet in aanmerking voor SDE++-subsidie.

Het is aan de eigenaren van de locaties om te kijken naar toekomstige ontwikkelingen van die locatie inclusief de opties voor verduurzaming. Het staat de eigenaren vrij om op basis van biomassa verder te gaan, zoals de Amercentrale nu ook doet. Wanneer de productie van energie en opslag van (biogene) CO_2 voldoende winstgevend zijn, kan een BECCS-centrale (privaat) tot stand komen. Daar kan ook een nog te ontwikkelen Europees kader voor negatieve emissies ondersteunend aan zijn.

Naast de ontwikkeling voor BECCS is RVO recent gestart met het Innovatieprogramma voor koolstofverwijdering1. Hierin wordt onder meer via subsidies ondersteuning gegeven aan het ontwikkelen en uittesten van diverse technieken voor koolstofverwijdering, waaronder het direct afvangen van CO_2 uit de atmosfeer.

Nadere besluitvorming over BECCS is aan het nieuwe kabinet.

Antwoorden op de vragen gesteld door de JA21-fractie

16
Kan de minister aangeven of er nog afstands- of milieunormen volgen voor windturbines?

Antwoord
De staatssecretaris van het Ministerie van IenW is verantwoordelijk voor de nieuwe milieu- en afstandsnormen voor windturbines op land. Naar verwachting zal de nieuwe bewindspersoon van het Ministerie van IenW het vervolgproces aan de Kamer communiceren.

Tot die tijd borgt de tijdelijke overbruggingsregeling dat de vervallen landelijke milieuregels van toepassing blijven op reeds bestaande windparken. Met betrekking tot nieuwe windparken zullen op dit moment bevoegde gezagen (voornamelijk gemeenten) eigen regels moeten vaststellen, waarbij zij een afweging moeten maken over het aanvaardbare milieubeschermingsniveau. Het Rijk ondersteunt gemeenten hierbij.

17
Hoe krijgt de minister uitgelegd dat we het net met 200 mld. moeten verzwaren?

Antwoord

Om in de energievraag te voorzien van industrie, woningen en mobiliteit moet het elektriciteitsnet tot 2040 fors worden uitgebreid. De geopolitieke situatie maakt ons des te meer duidelijk hoe belangrijk het is om meer in eigen energieproductie te voorzien, en ons minder afhankelijk te maken van fossiele import van onbetrouwbare landen. Elektriciteit is voor het grootste deel van onze energiebehoefte de meest duurzame en betaalbare oplossing; het is essentieel voor ons toekomstige energiesysteem. Dit vergt inderdaad aanzienlijke investeringen.

Vanzelfsprekend is het daarbij nodig om heel goed te kijken of we deze kosten kunnen dempen: het kabinet, netbeheerders en marktpartijen zetten daarom alles op alles om ook maatregelen te nemen om de netten beter en efficiënter te gebruiken. Het IBO Bekostiging van de Elektriciteitsinfrastructuur geeft daarvoor verschillende kostenbesparende voorstellen. Deze week is de Kamer over de voortgang geïnformeerd.[2]

18
Is de minister bereid de belastingdruk op energie, in het bijzonder de energiebelasting, te verlagen of in ieder geval te bevriezen, zodat werkenden, de middenklasse en het MKB niet de rekening blijven betalen?

Antwoord
De energiebelasting (EB) heeft als doel om het besparen van energie te bevorderen en genereert daarnaast overheidsinkomsten. De belastingtarieven per kWh elektriciteit en m^3 gas zijn hoger dan veel andere Europese landen. Maar die landen kennen geen belastingvermindering zoals in Nederland, die de druk vermindert op de energierekening.

Sinds 2020 wordt de belastingdruk op elektriciteit stapsgewijs verlaagd terwijl deze op aardgas wordt verhoogd. Zo wordt verbruik van duurzame energie aantrekkelijker, zonder dat de lastendruk voor een gemiddeld huishouden oploopt.

Over de jaren 2020 tot en met 2024 nam het aandeel van de energiebelasting in de energierekening af. Het ging in 2025 gemiddeld om zo'n 9% van de hele energierekening. Huishoudens betalen ook in absolute zin minder energiebelasting in 2025 vergeleken met 2020. Dit komt vooral door verminderd gasverbruik, door de verhoogde belastingvermindering en tot slot de lagere EB-tarieven voor elektriciteit.

Het kabinet heeft vanaf dit jaar de energiebelasting structureel verlaagd met 100 miljoen euro. Deze verlaging komt voor het overgrote deel terecht bij huishoudens, en voor het overige bij bedrijven, instellingen en andere objecten. Daarmee blijven we inzetten op betaalbare energie voor huishoudens en ondernemers.

Antwoorden op de vragen gesteld door de SGP-fractie

19
De financiële regelingen voor aardwarmtepotentie matchen niet met wat projecten nodig hebben. Waarom wordt niet gekozen voor een investeringssubsidie, zoals in Frankrijk en Duitsland? Kan de minister doorgaan met de garantieregeling aardwarmte, maar dan met een makkelijkere instap?

[2] Kamerstukken II, 2025/2026, 29023, nr. 628

Antwoord
Ja, dit punt wordt opgepakt, maar niet door de garantieregeling Aardwarmte (RNES) ongewijzigd voort te zetten. Uit de evaluatie blijkt juist dat de huidige regeling, onder meer door de voorwaarden en opzet, onvoldoende aansluit bij de ontwikkelpraktijk van aardwarmteprojecten. Dat verklaart ook waarom de regeling de afgelopen jaren nauwelijks is benut.

De lage benutting betekent echter nadrukkelijk niet dat de behoefte aan risicodekking is verdwenen. Integendeel: sectorpartijen geven aan dat er nog steeds behoefte is aan risicodekking, met name in de ontwikkelfase, bijvoorbeeld voor gebieden met onzekerheid over de ondergrond.

Daarom is besloten de RNES in 2026 niet in de huidige vorm open te stellen, maar te verkennen hoe een aangepaste opzet – met een laagdrempeligere instap en betere aansluiting bij de huidige marktomstandigheden – vorm kan krijgen. Dit gebeurt binnen het traject Stimulering Aardwarmte, waarin wordt gekeken naar een samenhangende set aan instrumenten om aardwarmteprojecten effectiever te ondersteunen.

Eind 2026 wordt beoordeeld of en in welke vorm een heropening van de RNES mogelijk en wenselijk is. Daarbij wordt expliciet meegenomen hoe een eenvoudigere en beter passende instap kan bijdragen aan het benutten van het volledige aardwarmtepotentieel.

20
Kan InvestNL rugdekking geven voor energiehubs op het gebied van aansprakelijkheid?

Antwoord
Het kabinet onderstreept het belang om de ontwikkeling van energiehubs te ondersteunen. Daartoe is een stimuleringsprogramma energiehubs ingericht waar diverse vraagstukken rond energiehubs worden geadresseerd. InvestNL heeft met betrekking tot het aansprakelijkheidsvraagstuk een faciliterende rol gespeeld bij de ontwikkeling van een juridische toolkit. Binnen het stimuleringsprogramma wordt dit verder opgepakt. In de volgende brief over de decentrale ontwikkelingen van het energiesysteem wordt de Kamer hierover geïnformeerd.

21
Onderzoek bevestigt dat de glastuinbouwsector bij uitstek de noodzakelijke flexibiliteit op de elektriciteitsmarkt kan bieden. Die businesscase verdwijnt uit beeld door opname van de glastuinbouw in het ETS2. Hoe gaat de minister deze kracht benutten in plaats van belasten?

Antwoord
Het klopt dat WKKs in de glastuinbouw deels ook worden gebruikt om te leveren aan het net en daarin flexibiliteit kunnen leveren. Tegelijkertijd dient het gebruik van fossiel gas in WKKs afgebouwd te worden om de klimaatdoelen te realiseren. Het is daarom belangrijk dat er een prikkel is om zoveel mogelijk gebruik van gas te besparen én de business case voor alternatieve verduurzamingsopties in de sector, zoals geothermie en de warmtepomp, te realiseren. Dit wordt in het huidige beleid gedaan met beprijzing via het CO_2-tarief voor de glastuinbouw. Daarnaast wordt het leveren van elektriciteit aan het net beloond met een financiële prikkel. Op die manier kan de WKK lucratief worden ingezet wanneer

deze op de juiste momenten wordt ingezet terwijl tuinders tegelijkertijd het eigen verbruik zoveel mogelijk verminderen.

22
Kan de minister, vanwege de krapte aan CBAM-verificateurs, ruimte geven aan bedrijven om een onafhankelijke derde partij als verificateur in te schakelen om de werkelijke CO_2-emissiewaarden te gebruiken in plaats van de standaardwaarden?

Antwoord
De Carbon Border Adjustment Mechanism-verordening (CBAM) stelt dat alleen door EU erkende verificateurs het emissieverslag van de producent onder de CBAM mogen valideren als de werkelijke waarden worden gebruikt. De instelling die dit in Nederland regelt, is de Raad voor Accreditatie. Er bestaat daarom geen ruimte voor importeurs om zelfstandig een onafhankelijke partij aan te wijzen. Momenteel is er helaas een tekort aan geaccrediteerde verificateurs voor importeurs. Dit is vervelend voor deze bedrijven, aangezien de CBAM nog nieuw is, maar de verwachting is dat er meer verificateurs beschikbaar komen en zich zullen accrediteren.

Antwoorden op de vragen gesteld door de PvdD-fractie

23
Is de minister bereid om meer middelen beschikbaar te stellen voor toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht?

Antwoord
Vanaf 2027 is een structurele additionele Rijksbijdrage, van € 14,3 miljoen per jaar, beschikbaar voor toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Het kabinet onderzoekt nu, conform de motie van het lid Van Oosterhout[1], of aanvullende middelen voor toezicht en handhaving nodig zijn. Op basis van dit onderzoek kan worden afgewogen of aanvullende middelen nodig zijn.

Antwoorden op de vragen gesteld door de ChristenUnie-fractie

24
ETS2 zorgt voor een lastenverzwaring en compensatie hiervoor is onhelder. Er is een publiek noodfonds voorgesteld maar dat is er op zijn vroegst over een klein jaar. Gaat het lukken dit publiek noodfonds dan rond te hebben?

Antwoord
De maatregelen in het Sociaal Klimaatplan zijn gericht op het mitigeren van de impact van ETS2 voor kwetsbare huishoudens. Het Publieke Energiefonds heeft tot doel om te voorkomen dat mensen door de invoering van ETS2 in energiearmoede belanden, middels tijdelijke inkomensondersteuning. De Energiehuizen en het Nationaal Warmtefonds dragen, door verduurzaming van huizen of advisering hierover, bij aan lager energieverbruik van huishoudens. Daardoor lopen zij minder risico op energiearmoede.

Aanvankelijk zou er een maatregel in het Sociaal Klimaatplan worden opgenomen gericht op het tegengaan van vervoersarmoede, de Onderwegpas. Omdat de uitwerking van de maatregel in lijn met de vereisten van EU wet- en regelgeving meer tijd vereiste, heeft het kabinet ervoor gekozen deze maatregel niet op te nemen in het plan, zodat er geen vertraging zou worden opgelopen bij de indiening. Vertraging zou betekenen dat de andere maatregelen niet van start zouden kunnen. Hierover is de Kamer door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat geïnformeerd[1].

De voorbereidingen van het Energiefonds bevinden zich in een fase waarin de wettelijke regeling nader wordt uitgewerkt. Op dit moment vinden ook intensieve gesprekken plaats met uitvoeringsorganisaties binnen de (Rijks)overheid over de oprichting van een Publiek Energiefonds in 2027. Gezien de huidige stand van de gesprekken kan op dit moment nog geen definitieve beoogde uitvoerder worden aangewezen. Zodra de contouren van de regeling zijn geconcretiseerd en de uitvoeringsorganisatie is vastgesteld, zal de Kamer hierover nader worden geïnformeerd. Er wordt nog steeds alles op alles gezet om het fonds gereed te hebben in de winter van 2026/2027.

25
Hoe reflecteert de minister op de lastenverzwaring door ETS2? Bijvoorbeeld voor de glastuinbouw, MKB of kosten voor vervoer en verwarming van woningen? Vindt de minister niet dat veel meer maatregelen nodig zijn om zowel bedrijven als burgers beter én structureel te compenseren voor deze komende lastenverzwaring? Hadden de ETS2 middelen wel zonder slag of stoot mogen worden toegevoegd aan de algemene middelen?

Antwoord
Met het EU ETS2 wil de Europese Commissie de fossiele CO_2-uitstoot terugdringen van de gebouwde omgeving, het vervoer en andere sectoren. EU ETS2 maakt uitstoot van fossiele brandstoffen in deze sectoren duurder wat zorgt voor een verbeterde business case voor verduurzamingsopties. Het kabinet heeft de middelen voor het ETS2-middelen, zoals gebruikelijk is, toegevoegd aan de algemene middelen – en heeft hierbij ook de lasteneffecten en compenserende maatregelen voor deze doelgroepen meegewogen. Het kabinet erkent daarbij dat kwetsbare huishoudens, micro-ondernemingen en weggebruikers niet altijd over kunnen stappen naar een duurzaam alternatief. Daarom heeft het kabinet plannen ingediend bij de Europese Commissie om met middelen uit het Social Climate Fund de lasten te verzachten voor deze kwetsbare doelgroepen. Zie tevens het antwoord op vraag 24.

Ook voor bedrijven die onder ETS2 vallen zijn er de afgelopen jaren diverse maatregelen getroffen om hen te ondersteunen bij verduurzaming zodat hogere kosten voor fossiele energie voorkomen kunnen worden. Zo zijn er middelen uit het Klimaat en energiefonds beschikbaar gesteld voor verduurzaming van woningen, en elektrificatie van wegvervoer. Ook voor de sectoren die via de opt-in onder het ETS2 vallen zoals de glastuinbouw, de binnenvaart en het spoor zijn middelen uit het Klimaat- en energiefonds beschikbaar gesteld om te helpen bij de overstap naar duurzame alternatieven. Daarnaast gaat een groot gedeelte van de SDE++ naar het mkb. In totaliteit wordt er per jaar circa € 4,6 miljard aan rijksmiddelen voor verduurzaming ingezet voor het brede mkb, van bakker op de hoek tot papierfabriek.[3]

Antwoorden op de vragen gesteld door de Volt-fractie

[3] Kamerstukken II 2023–2024, 32637, nr. 640

26
Hoe kijkt de minister naar de aanbevelingen van het Burgerberaad klimaat en wat zou zij hierover mee willen geven aan haar opvolger?

Antwoord
Het kabinet heeft het proces van het Burgerberaad Klimaat met aandacht gevolgd. Het kabinet spreekt zijn waardering uit voor het proces dat deze inwoners van Nederland samen hebben doorlopen op de diverse thema's. Het is aan het volgend kabinet om inhoudelijk te reageren op de adviezen. De nieuwe minister van Klimaat en Groene Groei kan bouwen op het zorgvuldige proces dat door het Burgerberaad is doorlopen en de gedragen adviezen meewegen in toekomstige besluitvorming over klimaat en energie. Goede navolgbare opvolging aan de adviezen is van belang om recht te doen aan het waardevolle werk van het burgerberaad.

27
Britse veiligheidsdiensten onderzochten de gevolgen van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. Deelt de minister de geschetste zorgen en is zij bereid de Nederlandse veiligheidsdiensten een vergelijkbare analyse te laten maken? Is zij bereid om ook dit onderwerp in Europa te agenderen om te zorgen dat er Europa-breed eenzelfde analyse wordt gedaan?

Antwoord
Het kabinet is bekend met het rapport van de Britse inlichtingendienst. Klimaatverandering heeft directe impact op onze veiligheid, gezondheid en stabiliteit, bijvoorbeeld door extremere weersomstandigheden, stijgende zeespiegels, druk op onze infrastructuur, migratie en het verlies van ecosystemen. Daarom is het ook van belang de veiligheidsrisico's van klimaatverandering voor Nederland goed in de gaten te houden.

Het Analistennetwerk Nationale Veiligheid (ANV) heeft in opdracht van de NCTV de gevolgen van klimaatverandering voor de nationale veiligheid geanalyseerd in de Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid 2022 en Trendanalyse Nationale Veiligheid 2024.

Zoals ook in de beantwoording van vraag 2 benoemd is de beslissing over een dergelijke aanvullende dreigingsanalyse voor Nederland aan het volgend kabinet, evenals eventuele Europese inzet voor een gezamenlijke Europese analyse.

28
Hoe reflecteert de minister op de maatwerkaanpak, nu de maatwerkafspraken bij Nobian vertraagd zijn? Wanneer moeten we stoppen met deze afspraken en wat zou de minister adviseren aan haar opvolger over de maatwerkaanpak?

Antwoord
Het kabinet deelt de wens om sneller verduurzaming van de industrie in Nederland te realiseren, maar het realiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden uitdagend is gebleken. Daarnaast raken de verslechterde economische- en geopolitieke omstandigheden aan de investeringsbereidheid van bedrijven in de industrie. Dit maakt dat het komen tot maatwerkafspraken een extra inspanning vergt. Met

de maatwerkafspraken beoogt het kabinet juist om bedrijven te ondersteunen bij grote, complexe verduurzamingsprojecten. Deze projecten dragen bij aan de vermindering van CO_2-uitstoot en verbetering van de leefomgeving, versterken het toekomstig verdienvermogen van Nederland en ondersteunen onze strategische autonomie. Juist met een intensieve aanpak voor deze projecten, waarbij de overheid en bedrijven op basis van wederkerigheid goed samenwerken, is het mogelijk om goede resultaten te behalen. Het kabinet blijft zich onverminderd inzetten om de lopende gesprekken af te ronden en de uitvoering van de maatwerkafspraken voorspoedig te realiseren. Aan de volgende minister van Klimaat en Groene Groei geeft het kabinet mee dat deze aanpak waardevol is in het inzichtelijk maken van de uitdagingen voor de industrie en helpt om inzichtelijk te maken waar een nieuw kabinet kan helpen om verduurzaming in Nederland te realiseren.

29
Als we EU-samenwerking serieus nemen, moeten we kijken of en welke productie in de industrie we in Nederland willen laten plaatsvinden of juist in andere lidstaten. Zo ja, welke sectoren moeten wij dan behouden in Nederland?

Antwoord
Zoals het kabinet in de Kamerbrief toekomstperspectief voor de energie-intensieve industrie[4] heeft aangegeven, staat het voor een Europese aanpak bij de verduurzaming van de industrie. Door samen te werken en gelijkmatig beleid in te voeren, behouden we een gelijk speelveld en kunnen we de kracht van de Europese interne markt ook daadwerkelijk benutten.
Het kabinet is geen voorstander van het kiezen voor, en daarmee afstoten van, bepaalde sectoren. Het kabinet gelooft dat verduurzaming van de industrie lange termijn verdienvermogen stimuleert, leidt tot groene innovatie, meer Europese concurrentie en een gezondere leefomgeving. Echter, hiervoor dienen voorwaarden als schone productieprocessen en circulair gebruik van schaarse grondstoffen ook op orde te zijn. Onder die duurzame voorwaarden zouden veel productieprocessen mogelijk moeten blijven in de EU. Middels de uitwerking van de Clean Industrial Deal moeten zowel het concurrentievermogen, verduurzaming en weerbaarheid hand in hand gaan om in Europees verband toenemende concurrentie- en klimaatdruk te adresseren.

Het kabinet erkent ook dat er een aantal sectoren met een dusdanig strategisch belang zijn waarvan, na gedegene analyse, kan blijken dat die activiteiten onder geen beding buiten de EU mogen plaatsvinden. Echter, ook hierbij is verduurzaming een belangrijke randvoorwaarde met het oog op lange termijn concurrentievermogen en weerbaarheid. In eerdere communicatie rond de CID heeft het kabinet reeds aangegeven dat de chemische industrie en staalsector vanwege hun verduurzamingspotentieel, strategisch belang en concurrentiepositie van grote toegevoegde waarde zijn in de EU.

30
Veelbelovende sectoren zoals biobased materialen groene chemie krijgen nu niet de steun die nodig is en we hebben alle oplossingen nodig: elektrificatie, groene waterstof circulaire plastic, maar ook CO_2-verwijdering en bijmengverplichtingen voor groene grondstoffen. We hebben daar eerder moties voor ingediend. En ik ben ook benieuwd wat de aanbeveling van de minister zou zijn om nu juist die nieuwe markten te stimuleren. Dus specifiek als het gaat om die CO_2 verwijdering, maar ook over recyclaat groen

[4] Kamerstukken II, 2024/2025, 29826, nr. 265

staal, wat zijn andere mogelijkheden waarbij we die nieuwe markten nu gaan opzetten om te zorgen dat we die groene vraag gaan stimuleren.

Antwoord
Het kabinet heeft in de Kamerbrief toekomstperspectief energie-intensieve industrie[5] en aanverwante stukken opgeroepen tot inzet op verschillende routes om nieuwe markten, maar ook de verduurzaming te stimuleren. In deze brief is speciale aandacht voor schaalbare elektrificatie van processen, substitutie van fossiele grondstoffen door circulaire en biobased alternatieven, inzet van CCS en koolstofverwijdering als aanvulling op reductie en strategische innovatie en opschaling van nieuwe technologieën. Een belangrijke aanvulling hierbij is dat we moeten voorkomen dat lock ins van bepaalde technologieën ontstaan en enige flexibiliteit voor bedrijven houden om te kiezen welke transitieroute het beste bij hun productieproces past.

In aanvulling daarop zet het kabinet in die brief uiteen hoe in EU-verband deze markten gestimuleerd moeten worden. In Europees verband dient met de uitwerking van de Clean Industrial Deal gezorgd te worden voor verduurzaming die concurrentievermogen en weerbaarheid stimuleert. Het kabinet zet actief in op vraagcreatie. Door een afzetmarkt te garanderen voor schone producten, worden bedrijven gestimuleerd te investeren in verduurzaming. In EU-verband loopt Nederland voorop in het denken hierover en werkt het ook nauw samen met een brede coalitie van bedrijven om dit nader uit te werken. Hier kan gedacht worden aan CO_2-normen voor producten, labels en Europees afgestemde standaarden wat als groen kwalificeert. In EU-verband heeft het kabinet samen met andere lidstaten dergelijke maatregelen in de staal en chemiesector bij de Commissie onder de aandacht gebracht.

31
Wat acht de minister realistisch bij de uitrol van SMR’s?

Antwoord
SMR’s hebben potentie voor het Nederlandse energiesysteem, en kunnen daarbij op verschillende manieren worden toegepast. Bijvoorbeeld inpassing voor de levering van elektriciteit aan het net, koppeling bij een industrieel cluster of individueel bedrijf (bijvoorbeeld voor warmtelevering) of voor het stimuleren van innovatie. Op dit moment is er echter nog geen SMR operationeel in de westerse wereld. Zodoende is er nog weinig referentie, inzicht in kosten en bouwtijden.

Het kabinet heeft daarom de afgelopen jaren de nodige stappen gezet om ontwikkelingen te versnellen. Zo heeft het in 2024 een SMR-programma gestart en is daaropvolgend in 2025 de SMR-strategie gepubliceerd. Het kabinet werkt momenteel aan de uitwerken van de strategie.

Het kabinet heeft tijdens het Commissiedebat Kernenergie van 17 december toegezegd een stappenplan conventionele en innovatieve SMR's aan de Kamer te doen toekomen. Het stappenplan zal verduidelijken wat nodig is qua doorlooptijden, middelen en inzet en daarmee ook antwoord geven op uw vraag. Verwachting is dat het nieuwe kabinet dit voor de zomer aan de Kamer kan toesturen.

32

[5] Kamerstukken II, 2024/2025, 29826, nr. 265

Voor de aanpak van netcongestie is het integreren van Europese infrastructuur cruciaal. Wat kunnen we beter of meer doen om de interconnectiviteit te verbeteren en versnellen?

Antwoord
Het kabinet herkent het belang van integratie van Europese infrastructuur. Tijdens de Noordzeetop in Hamburg hebben we recent met andere Noordzeelanden afspraken gemaakt om de ontwikkeling van windenergie en energie-infrastructuur op zee te versnellen en beter te coördineren.

De energieministers van België, Denemarken, Frankrijk, Duitsland, Ierland, Luxemburg, Nederland, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk ondertekenden hierbij de verklaring van Hamburg waarin is afgesproken voor 2050 gezamenlijk 100 gigawatt aan offshore windenergie te realiseren.

Daarnaast wordt de samenwerking bij de planning van energie-infrastructuur op zee verbeterd. Hiermee willen de landen kosten verlagen, de bouw versnellen en de energievoorziening in Europa versterken. Ook wordt ingezet op samenwerking rond groene waterstof om het energiesysteem verder te verduurzamen.

Deze afspraken dragen bij aan een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar Europees energiesysteem en bouwen voort op de gezamenlijke ambitie van de Noordzeelanden om tegen 2050 in totaal 300 gigawatt windenergie op de Noordzee te realiseren.

Antwoorden op de vragen gesteld door de Groep Markuszower

33
Het nieuwe kabinet wil de warmtepomp opnieuw verplicht stellen. En hoe zit het dan met die warmtenetten? Die worden ook uitgerold. Moet iemand dan straks verplicht aan een warmtenet en aan een warmtepomp? En wie moet dan betalen? Hebben mensen daar zelf nog iets over te zeggen?

Antwoord
Gemeente geven in warmteprogramma's op grond van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie uiterlijk eind 2027 aan voor welke wijken, wanneer, welke warmteoplossing wordt gekozen. Als dat een warmtenet is dan is verplichte installatie van hybride warmtepompen niet aan de orde in die wijken. Huishoudens hebben op grond van de wet collectieve warmte overigens ook bij een warmtenet de mogelijkheid een individuele oplossing te kiezen (opt-out).

Het coalitieakkoord geeft aan dat op plekken waar een warmtenet niet de meest geschikte oplossing is de uitrol van hybride en slimme warmtepompen wordt gestimuleerd en genormeerd.

Een verplichting tot én een warmtepomp én een warmtenet zal niet aan de orde zijn.